

Sygn. akt I C 627/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 sierpnia 2016 r.

Sąd Rejonowy w Ciechanowie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – SSR Lidia Kopczyńska

Protokolant - Elżbieta Marciniak

po rozpoznaniu w dniu 12 sierpnia 2016 r. w Ciechanowie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. L.

przeciwko A. N.

o zapłatę

orzeka

I. powództwo oddala;

II. odstępuje od obciążenia powódki kosztami sądowymi od uiszczenia których dotychczas była zwolniona;

III. przyznaje od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Ciechanowie) na rzecz radcy prawnego J. K. kwotę 2400 zł (dwa tysiące czterysta złotych) plus podatek VAT tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce B. L. z urzędu;

IV. pozostałe koszty postępowania znosi między stronami.

Sygn. akt I C 627/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 20 maja 2015 r. powód A. W., działający przez swojego opiekuna prawnego B. L., złożonym do Sądu Okręgowego w Płocku, wnosił o zasądzenie od pozwanego A. N. kwoty 160 177,40 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 września 2013 r. Na roszczenie powoda składają się: kwota 60 773,40 zł tytułem utraconych dochodów z pracy w indywidualnym gospodarstwie w okresie od 1 października 2009 r. do 31 grudnia 2013r., kwota 48 000 zł z tytułu utraty dopłat unijnych, kwota 4 000 zł tytułem szkody podatku rolnego i leśnego od nieruchomości oraz wydatki kuratora na A. W. w kwocie 48 000 zł.

Roszczenie jest skutkiem niemożności uprawiania przez powoda jego nieruchomości rolnej, którą wydzierżawił pozwanemu umową zawartą w dniu 1 października 2009 r., która następnie została przez Sąd uznana za nieważną (pozew k. 6-13 akt).

Pozew kuratora A. B. L. o zapłatę 48 000 zł od pozwanego A. N. z tytułu wydatków poniesionych na utrzymanie A. W., Sąd Okręgowy w Płocku postanowieniem z dnia 27 maja 2015 r., wyłączył do osobnego rozpoznania i przekazał Sądowi Rejonowemu w Ciechanowie (postanowienie k. 53 akt).

W dniu 30 marca 2016 r. B. L. złożyła wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu (wniosek k. 174-175 akt).

Postanowieniem z dnia 31 marca 2016 r. referendarz sądowy zwolnił B. L. od ponoszenia kosztów sądowych oraz ustanowił dla niej radcę prawnego z urzędu wskazanego z listy Dziekana (...) w O. (postanowienie k. 187 akt).

Dzekan (...) w O. wyznaczył dla B. L. pełnomocnika w osobie radcy prawnego J. K. (pismo k. 193 akt).

Pełnomocnik powódki sprecyzował powództwo B. L. w ten sposób, że wskazując jako podstawę prawną art. 415 k.c, wnosił o zasądzenie od pozwanego A. N. na rzecz powódki B. L. kwoty 48 000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wyroku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania.

Jako uzasadnienie roszczenia, pełnomocnik powódki wskazał, że szkoda wynika z tego, że na skutek nieważnej umowy A. W. nie miał z czego żyć i całkowicie pozostawał na utrzymaniu kuratora. Pełnomocnik powódki kwotę dochodzoną pozwem określił jako kwotę odpowiadającą wydatkom ponoszonym przez kuratora na utrzymanie A. W. (pismo procesowe k. 200-202 akt, protokół rozprawy k. 257-259 akt).

Pozwany A. N., reprezentowany przez adwokata J. M., wnosił o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwany przyznał, że w dniu 1 października 2009 r. zawarł z A. W. umowę dzierżawy na okres 10 lat. Wyrokiem z dnia 13 marca 2013r. umowa ta została przez Sąd uznana za nieważną. Jednakże żądanie przez powódkę zapłaty po 1000 zł miesięcznie odszkodowania, liczone jako koszty utrzymania A. W., jest bezpodstawne. Brak jest związku przyczynowego między zdarzeniem tj. faktem korzystania przez pozwanego z nieruchomości A. W., a szkodą w postaci wydatków kuratora na utrzymanie podopiecznego. Wydatki poniesione przez powódkę nie mają żadnego związku z dzierżawą, a dotyczą zakupu żywności, papierosów i wykonanych drobnych remontów mieszkania podopiecznego.

Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

A. W. jest właścicielem nieruchomości rolnej składającej się z działek oznaczonych w ewidencji gruntów nr (...) położonych we wsiach L. i B. gmina O.. W dniu 1 października 2009 roku A. W. zawarł z pozwanym A. N., w formie pisemnej umowę dzierżawy w oparciu, o którą A. W. oddał A. N. w dzierżawę na 10 lat całe posiadane przez siebie gospodarstwo rolne położone w L. i B. gm. O. składające się z działek oznaczonych numerami (...) położonych w B. oraz numer, (...) o łącznej powierzchni (...) ha. Dzierżawca zobowiązał się do uprawiania gruntów i płacenia czynszu dzierżawnego, którego wysokość nie została ustalona. Strony w umowie ustaliły, że dzierżawca jest uprawnionym do pobierania należnych z tego gospodarstwa dopłat unijnych. Wyrokiem z dnia 13 marca 2013 roku Sąd Rejonowy w Ciechanowie w sprawie sygn. akt I C 264/11 stwierdził nieważność tej umowy dzierżawy i orzekł o kosztach sądowych. Podstawą tego orzeczenia było ustalenie, iż oświadczenie woli powoda o zawarciu tej umowy było dotknięte wadą oświadczenia woli na podstawie art. 82 k.c., a konsekwencją powyższego stanu rzeczy jest bezwzględna nieważność zawartej pomiędzy powodem, a pozwanym umowy z dnia 1 października 2009 r., na mocy art. 58 k.c. Jednocześnie ta nieważna czynność prawna nie podlegała konwalidacji czy konwersji w jakimkolwiek stopniu. Od 1 października 2009 r. grunty objęte umową dzierżawy pozostawały w wyłącznym użytkowaniu A. N.. Od tego czasu dzierżawca pobierał dopłaty unijne od wydzierżawionego gospodarstwa. W pierwszym roku dzierżawy A. W. zebrał sam trawę, a w roku następnym otrzymał od dzierżawcy trzy kulki siana. Dzierżawca nie uiszczał żadnych opłat związanych z gospodarstwem, w tym również podatku. Z powodu nie uiszczania świadczeń publicznych, w stosunku do A. W. było wszczęte postępowanie egzekucyjne. Po zawarciu umowy dzierżawy powód nie miał środków aby zapewnić wyżywienia zwierzętom hodowanym w gospodarstwie. W celu uzyskania środków na wyżywienia koni powód jednego z nich sprzedał, a za uzyskane środki kupił dla pozostałych siana. Postanowieniem Sądu Okręgowego w Płocku z dnia 08 kwietnia 2011 roku sygn. akt I Ns 137/10 A. W. został częściowo ubezwłasnowolniony, a postanowieniem Sądu Rejonowego w Ciechanowie z dnia 13 czerwca 2011 roku sygn. akt III RNs 115/11 jego kuratorem została wyznaczona B. L. (dowód: wyrok Sądu Rejonowego w Ciechanowie sygn. akt I C 264/11 wraz z uzasadnieniem – k. 14-25 akt, kopia umowy dzierżawy – k. 26 akt, kserokopia wypisu z rejestru gruntu k. 101- 103 akt).

Aktualnie nieruchomości stanowiąca własność A. W. jest w posiadaniu B. L. (bezsporne).

Przed Sądem Okręgowym w Płocku toczy się sprawa z powództwa A. W. przeciwko A. N. o odszkodowanie z tytułu szkód poniesionych przez powoda w związku z zawarciem umowy z dnia 1 października 2009 r. unieważnionej wyrokiem Sądu z dnia 13 marca 2013 r. (bezsporne).

W niniejszej sprawie kurator A. W. dochodzi odszkodowania z tytułu szkód poniesionych przez B. L. na skutek zawarcia przez A. W. umowy dzierżawy. Na szkodę składają się koszty utrzymania A. W. oraz koszty związane z utrzymaniem gospodarstwa szczegółowo wymienione w sprawozdaniach składanych do Sądu Rodzinnego w sprawie opiekuńczej. Koszty utrzymania powódka określiła na 1000 zł miesięcznie przez 4 lata (dowód: zeznania powódki k. 88-89, 258 akt, kserokopia sprawozdań z opieki k. 104-159 akt).

A. N. nie odpowiedział w żaden sposób na wezwania B. L. i nie zapłacił dochodzonej kwoty (bezsporne).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dołączone dokumenty, zeznania świadków: M. L. k. 90, 213 akt, J. N. k. 165 – 166 akt, W. M. k. 213 akt oraz zeznana stron: powódki B. L. k. 88-89, 258 akt, pozwanego A. N. k. 89, 258 akt.

Wyżej wskazany stan faktyczny w przeważającej części był bezsporny, zarówno co do faktu opieki sprawowanej przez powódkę nad A. W. jak i kosztów jego utrzymania. Sąd dał wiarę zeznaniom świadków i stron, iż po spisaniu umowy w dniu 1 października 2009 r. A. W. nie był w stanie samodzielnie się utrzymywać, zarówno ze względu na niskie dochody jak i jego stanu zdrowia, który spowodował częściowe ubezwłasnowolnienie podopiecznego powódki. Pozwany nie kwestionował faktu, że B. L. ponosi koszty utrzymania A. W., czego dowodem są sprawozdania składane do Sądu Rodzinnego. Sąd uwzględnił w całości sprawozdania i pozostałe dokumenty składane w sprawie opiekuńczej, których kserokopie znajdują się na kartach 99-159 akt. Ponieważ pozwany i Sąd Rodzinny, do którego kierowane były sprawozdania, nie kwestionowali kosztów ponoszonych przez powódkę, Sąd w niniejszej sprawie uznał okoliczność tę za przyznaną i przyjął za prawdziwe twierdzenie powódki, iż koszty przez nią poniesione na utrzymanie A. W. wynosiły 48000 zł.

Spór między stronami dotyczył tego czy pozwany jest zobowiązany zwrócić powódce koszty utrzymania jej podopiecznego A. W.. W tym zakresie pozwany podnosił brak związku przyczynowo skutkowego pomiędzy zawarciem umowy dzierżawy z A. W., a kosztami jego utrzymania ponoszonymi przez B. L.. Okoliczności te jednak dotyczą interpretacji prawnej, a nie stanu faktycznego.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo było bezzasadne.

Powódka wskazała, że dochodzi swojego roszczenia na podstawie art. 415 k.c. W myśl art. 415 kodeksu cywilnego kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę, obowiązany jest do jej naprawienia. Zgodnie z art. 361 § 1 i 2 k.c. zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć, gdyby mu szkody nie wyrządzone.

Jak wskazuje się w orzecznictwie i literaturze przesłankami odpowiedzialności jest zaistnienie szkody, wystąpienie faktu, z którym ustawa czyni odpowiedzialnym określony podmiot oraz związek przyczynowy pomiędzy czynem niedozwolonym, a szkodą przy czym szkoda winna być jego zwykłym następstwem. Nadto podnosi się w literaturze, że ogólną zasadą odpowiedzialności deliktowej jest wystąpienie winy. Przy czym za wystąpienie szkody można odpowiadać bez winy, na zasadach ryzyka lub słuszności. Wina polega bowiem na działaniu bądź zaniechaniu określonego działania. Postać i stopień winy nie mają znaczenia dla przypisania odpowiedzialności, gdyż wina może być przypisana choćby w przypadku najmniejszego zawinienia. Wskazać również należy na przepis art. 361 § 1 k.c., który wprowadza dodatkową przesłankę odpowiedzialności, a mianowicie zobowiązany do odszkodowania ponosi

odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. Przesłankami odpowiedzialności jest łączne wykazanie trzech przesłanek: zachowanie sprawcy szkody, powstanie szkody w majątku poszkodowanego oraz adekwatny związek przyczynowy pomiędzy zachowaniem a szkodą. Ciężar dowodu spoczywał w toku procesu, na podstawie art. 6 k.c., na powodzie.

W dniu 1 października 2009 r. pozwany A. N. zawarł z A. W. umowę dzierżawy na okres 10 lat. Wyrokiem z dnia 13 marca 2013 r. umowa ta została przez Sąd uznana za nieważną. Jednakże wydatki B. L. na utrzymanie A. W., nie są konsekwencją zawarcia umowy dzierżawy, a faktu objęcia przez nią funkcji kuratora brata. Brak jest związku przyczynowego między zdarzeniem tj. faktem korzystania przez pozwanego z nieruchomości A. W., a szkodą w postaci wydatków kuratora na utrzymanie podopiecznego. Wydatki poniesione przez powódkę nie mają żadnego związku z dzierżawą, a dotyczą zakupu żywności, papierosów i wykonanych drobnych remontów mieszkania podopiecznego. Wyrządzenie szkody uwarunkowane jest istnieniem prawnego obowiązku po stronie sprawcy szkody wobec poszkodowanego. Poniesione przez A. W. straty wynikające z zawarcia niekorzystnej umowy stanowią przedmiot sprawy, która prowadzona jest w Sądzie Okręgowym w Płocku. Natomiast A. N. nie miał żadnego obowiązku utrzymywania A. W., bądź opłacania osoby, która podjęła się opieki nad nim. Tylko wówczas można bowiem mówić o jakiegokolwiek szkodzie wyrządzonej powódce przez pozwanego, gdyby do ponoszenia kosztów opieki nad A. W. zobowiązany byłby pozwany, a faktycznie ponosiłaby je ona. Powódka nie potrafiła wykazać takiego obowiązku, co skutkowało musi przyjęciem, że nie można pozwanemu zarzucić jakiegokolwiek zaniechania wobec powódki, a w konsekwencji nie może być mowy o powstaniu odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie art. 415 k.c. Z uwagi na powyższe Sąd oddalił powództwo.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art 102 kpc, z tego względu, że sytuacja majątkowa powódki nie pozwala jej na poniesienie kosztów procesu, pomimo tego, że przegrała proces w całości. Sąd uznał, iż w niniejszej sprawie zachodzi szczególna okoliczność uzasadniająca odstąpienie od obciążenia strony powodowej kosztami procesu ze względu na trudną sytuację majątkową powódki oraz jej przekonaniu o słuszności roszczenia. W tym zakresie Sąd podziela pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 8 stycznia 2013 r. (I ACa 697/12, LEX nr 1281107), który wskazał, że do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zalicza się np. charakter żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie, do drugich - sytuację majątkową i życiową strony, z zastrzeżeniem, że nie jest wystarczające powołanie się jedynie na trudną sytuację majątkową.

Należność dla pełnomocnika powoda z urzędu J. K. Sąd przyznał na podstawie §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490).

Artykuł 113 ust 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2010 . nr 90 poz. 594). stanowi w odniesieniu do kosztów sądowych odpowiednik 102 kpc. Zgodnie z jego dyspozycją, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może odstąpić od przewidzianego w art. 113 ust. 2 i 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych obciążenia kosztami sądowymi: strony, której czynność spowodowała ich powstanie; strony zastąpionej przez pełnomocnika lub kuratora.

Na podstawie art. 113 ust 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.10.90.594 j.t.) Sąd odstąpił od obciążenia powódki kosztami sądowymi, których strona nie miała obowiązku uiścić ze względu na zwolnienie częściowe od kosztów oraz kosztów poniesionych w związku z ustanowieniem adwokata z urzędu.

Z tych względów Sąd orzekł jak w wyroku.

(...)